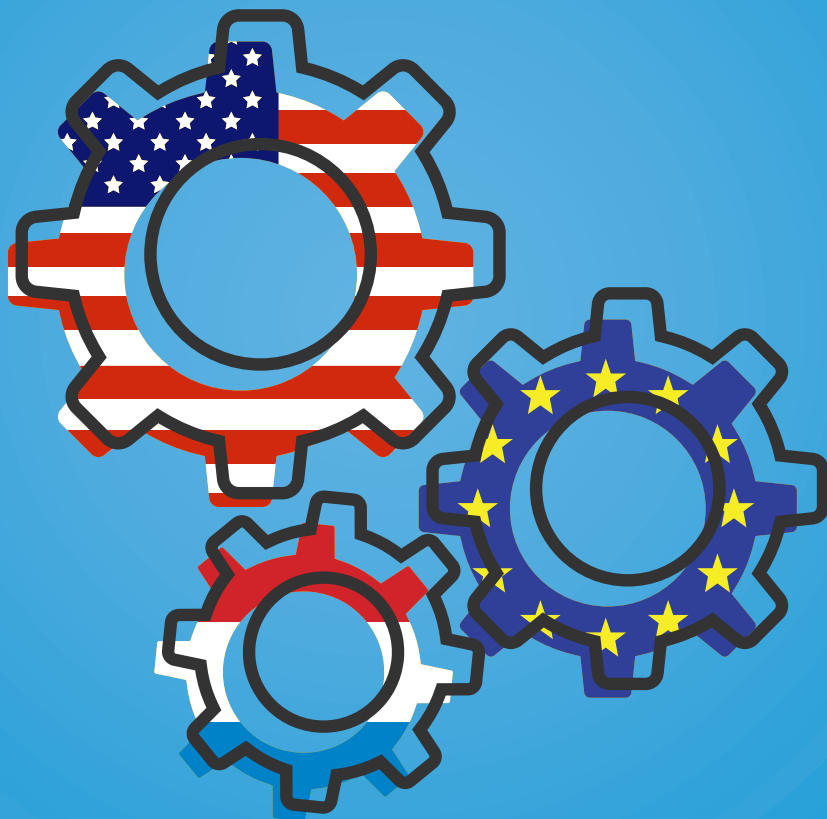

PRIORITEITENPUNTEN 2025

Een nieuwe koers voor de trans-Atlantische handelsrelatie

STUDIE INVESTERINGSKLIMAAT 2025

Een veerkrachtige en aantrekkelijke
Nederlandse economie

De Amerikaanse Kamer van Koophandel in Nederland (The American Chamber of Commerce in the Netherlands, kortweg: AmCham) is sinds 1961 de vertegenwoordiger van het Amerikaanse bedrijfsleven in Nederland en van Nederlandse en internationale ondernemingen met grote belangen in de Verenigde Staten. AmCham behartigt de belangen van haar 350 leden op het vlak van handel en investeringen, en streeft ernaar het investeringsklimaat in Nederland en de trans-Atlantische economische relatie te versterken.

Deze publicatie bestaat uit twee delen:

Deel 1 – Prioriteitenpunten

Elk jaar publiceert AmCham haar aanbevelingen – de ‘Prioriteitenpunten’ – om het investeringsklimaat in Nederland te verbeteren. Deze aanbevelingen vormen de basis voor een voortdurende dialoog met de overheid, politici, ambtenaren en andere beleidsmakers en belanghebbenden. De aangedragen onderwerpen zijn gebaseerd op zorgen die zijn geuit door onze 350 lidbedrijven. De voorgestelde oplossingen zijn gericht op het creëren van een aantrekkelijk klimaat waarin zowel bedrijven als de samenleving kunnen floreren.

Deel 2 – Studie Investeringsklimaat

De Prioriteitenpunten worden onderbouwd door een jaarlijkse studie naar het investeringsklimaat, die in opdracht van AmCham wordt uitgevoerd door Bain & Company. Deze studie biedt inzicht in de huidige trends op het gebied van buitenlandse directe investeringen (FDI) en de FDI-positie van Nederland. De studie analyseert de sterke en zwakke punten van het Nederlandse investeringsklimaat in vergelijking met andere EU-landen en belicht kansen voor Nederland om haar leidende positie te behouden.

PART 1

PRIORITEITSPUNTEN 2025

Een nieuwe koers voor de trans-Atlantische handelsrelatie

INHOUD

INLEIDING

SAMENVATTING

TRANSATLANTISCHE HANDEL

PRIORITEITEN

TOT SLOT

INLEIDING

“Handel, net als vrijheid zelf, kent geen grenzen. Onze economische samenwerking met Europa is een bron van kracht aan beide kanten van de Atlantische Oceaan.” – President Ronald Reagan, Straatsburg, 4 mei 1985

Vier decennia later reageert Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, op de aankondiging van universele tarieven door de VS: *“In de afgelopen tachtig jaar heeft de handel tussen Europa en de Verenigde Staten miljoenen banen gecreëerd. Consumenten aan beide zijden van de Atlantische Oceaan hebben geprofiteerd van lagere prijzen. Bedrijven hebben geprofiteerd van enorme kansen die hebben geleid tot ongekende groei en welvaart. ... We zullen bruggen blijven bouwen met allen die – net als wij – geven om eerlijke en op regels gebaseerde handel als basis voor gedeelde welvaart.” – 3 april 2025.*

Het geopolitieke en economische landschap is ingrijpend veranderd. Handel, ooit een grotendeels onbetwiste pijler van trans-Atlantische samenwerking, is steeds vaker onderhevig aan frictie, onzekerheid en heroriëntering. Hoewel het economische en strategische partnerschap tussen de Verenigde Staten en Europa – inclusief Nederland – veerkrachtig blijft, is het niet immuun voor deze spanningen.

Al meer dan 60 jaar pleit de American Chamber of Commerce in Nederland (AmCham) consequent voor open, constructieve trans-Atlantische betrekkingen. Deze editie van de **Prioriteitspunten** heeft als doel (1) de kracht van de handelsrelatie tussen de VS en Nederland te (her)bevestigen, en (2) een toekomstgerichte visie te presenteren voor het hernieuwen en bestendigen van deze relatie.

We bevinden ons in een tijdperk van geopolitieke complexiteit en economische transformatie in een ongekend tempo. De mondiale handelsarchitectuur ondergaat een fundamentele verschuiving. Toch

waren er al ruim vóór de tweede Trump-regering aanwijzingen dat de **internationale handelsnormen onder druk** stonden. In de VS waren protectionistische tendensen ook onder eerdere regeringen zichtbaar. Onder Obama beschuldigde de VS China er ook van aluminium en staal te subsidiëren, en startte meerdere anti-dumpingonderzoeken. Binnen de EU hebben strategische analyses, zoals de rapporten van Letta en Draghi, gewezen op de noodzaak om de afhankelijkheid van individuele landen of toeleveringsregio's te verminderen.

Termen als 'friend-shoring', 're-shoring' en 'ontkoppeling' zijn de afgelopen jaren gemeengoed geworden in het economisch discours, en markeren een **verschuiving van eindeloze globalisering naar meer regionalisering**. Recente tariefaankondigingen, waaronder een tijdelijke opschorting van wederzijdse tarieven voor 90 dagen, duiden op een tactische koerswijziging – maar zijn onderdeel van diepere structurele trends die al jaren aan de gang zijn: geopolitieke herschikkingen, Ingrijpende technologische ontwikkelingen, demografische veranderingen en economische druk, waaronder die veroorzaakt door overheidschulden en een groeiende behoefte aan bijvoorbeeld energie en kritieke grondstoffen.

Tarieven worden steeds vaker ingezet als instrument om een nieuw handelsevenwicht te creëren, vermeende onrechtvaardigheid te corrigeren en binnenlandse productie opnieuw te verankeren. Deze aanpak en de daarmee gepaard gaande gevolgen kunnen leiden tot een periode van economische afkoeling of zelfs recessie, en dit risico neemt toe als landen tegenmaatregelen nemen. Naast de economische effecten, en wellicht nog belangrijker, is het onderliggende vertrouwen dat de trans-Atlantische relatie lange tijd heeft gedragen, aangetast. We zijn getuige van een verschuiving van een relatie gebaseerd op **gedeelde waarden** naar een relatie gedreven door **gedeelde belangen**.

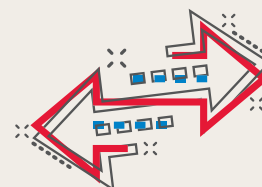
Prioriteitenpunten 2025

EEN NIEUWE KOERS VOOR DE TRANS-ATLANTISCHE HANDELSRELATIE

We zijn getuige van een verschuiving van een trans-Atlantische relatie gebaseerd op **gedeelde waarden** naar één die gedreven wordt door **gedeelde belangen**.

De economische relatie tussen de Verenigde Staten en Nederland is **diep, gediversifieerd en wederzijds voordelig**. Ze speelt een strategische rol binnen de bredere trans-Atlantische economie. Beide regio's zijn nauw verbonden via goed ontwikkelde markten, geïntegreerde toeleveringsketens, uitwisseling van talent en gedeelde kracht op het gebied van innovatie, duurzaamheid en digitalisering. Massale bilaterale investeringen, aanzienlijke handelsvolumes en brede werkgelegenheid aan beide zijden van de Atlantische Oceaan onderstrepen de diepte van dit partnerschap.

AmCham beveelt aan te blijven investeren in een sterke trans-Atlantische handelsrelatie, terwijl tegelijkertijd wordt gewerkt aan het versterken van de economische aantrekkelijkheid en concurrentiekracht van Nederland en de EU, zowel op korte als lange termijn.

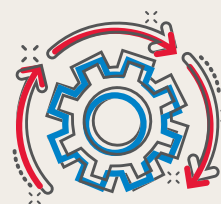
Open dialoog, open handel

- AmCham pleit voor een coöperatieve relatie die de verschillende juridische omgevingen van de EU en de VS respecteert, en gericht is op het vinden van **raakvlakken** en het maximaliseren van **wederzijds voordelige kansen**.
- AmCham maakt zich zorgen over **toenemende protectionistische tendensen** in zowel de EU als de VS. Bij de zoektocht naar een meer lokale economie moet uitsluiting van buitenlandse bedrijven die zich aan de regels houden koste wat het kost worden voorkomen.
- AmCham moedigt de Nederlandse regering aan een **voortrekkersrol te nemen binnen de EU** als hoeder en voorvechter van een open trans-Atlantische relatie.

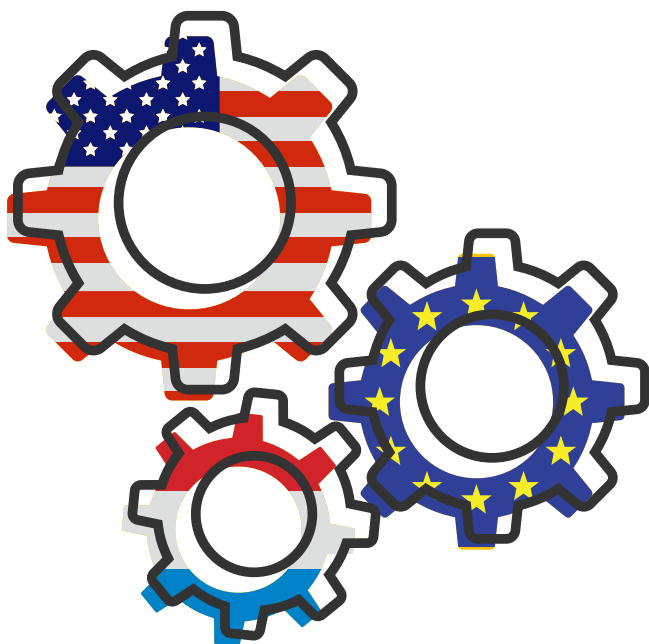
Concurrentiekracht en gelijk speelveld binnen de EU

- AmCham roept de Nederlandse overheid op om **concurrentievermogen prioriteit te geven** en – in Europese context – werk te maken van de **Letta- en Draghi-rapporten**.
- **Vereenvoudiging van regelgeving** is noodzakelijk. Nederlands beleid moet altijd in lijn zijn met EU-beleid om **nationale “gold-plating” te vermijden** en om ervoor te zorgen dat het **zakendoen in Nederland** niet duurder is dan in omringende landen.
- Het is essentieel om structurele uitdagingen daadkrachtig op te lossen, **vergunningsprocedures te stroomlijnen en versnellen**, en **contraproductief beleid te herzien**.

Investeren in toekomstbestendigheid

- **Het ontwikkelen en aantrekken van talent** is de basis voor toekomstig succes van de Nederlandse economie. AmCham adviseert een sterke focus te houden op **de kwaliteit van het onderwijs** en de deur open te houden voor **internationaal talent**.
- Stimuleer innovatie via **publiek-private samenwerking** en een aantrekkelijker **klimaat voor investeren**.
- Tot slot blijft AmCham aandacht vragen voor de noodzaak van **betrouwbaarheid** en beleid dat blijkt geeft van een **langetermijnvisie** en een **ondernemersvriendelijke benadering**, met **consistente ambitie over alle ministeries heen**.

DE KRACHT VAN DE TRANS-ATLANTISCHE HANDELSRELATIE

Ondanks toenemende verschillen blijft de economische samenwerking tussen de VS en de EU, en zeker ook met Nederland, stevig en van vitaal belang. De bilaterale handelsrelatie tussen de VS en Nederland behoort tot één van de belangrijkste binnen de trans-Atlantische sfeer, en draait om investeringen, handel, werk en innovatie.

1 – Onderling afhankelijke en verweven markten

Goed ontwikkelde markten – De Verenigde Staten en Nederland (evenals de bredere EU) vertegenwoordigen geavanceerde consumentenmarkten, gekenmerkt door hoge koopkracht, robuuste infrastructuur en een sterke vraag naar hoogwaardige, duurzame en technologiegedreven producten. Deze maatschappijen zijn digitaal volwassen, wat hen tot ideale testomgevingen maakt voor innovatie. Merken die succesvol zijn in de VS of Nederland kunnen vaak opschalen naar de bredere Europese of Noord-Amerikaanse markten. Door hun welvaart, infrastructuur en consumentenverwachtingen vormen beide landen aantrekkelijke markten voor bedrijven die willen groeien, innoveren en een sterk internationaal fundament willen leggen.

Geïntegreerde toeleveringsketens – Bedrijven erkennen het belang van efficiënte wereldwijde toeleveringsketens en zoeken en creëren partnerschappen die de sterke punten van elke regio benutten op het gebied van productie, logistiek en technologie. De toeleveringsketens tussen de Verenigde Staten en Nederland zijn geavanceerd en sterk met elkaar verbonden, met name in sectoren zoals landbouw, farmaceutica en hightech producten. Luchthaven Schiphol fungeert als toegangspoort tot Europa en heeft directe verbindingen met meerdere bestemmingen in de VS en wereldwijd. De haven van Rotterdam is een essentiële trans-Atlantische logistieke toegangspoort, terwijl grote Amerikaanse havens dezelfde functie vervullen voor Nederlandse export. Sterke douanesamenwerking bevordert betrouwbaarheid en voorspelbaarheid, waardoor grensoverschrijdende toeleveringsketens soepel blijven functioneren.

Innovatie en ecosystemen – Zowel de VS als Nederland (en de bredere EU) hechten grote waarde aan investeringen in onderzoek en ontwikkeling (R&D) als motor voor technologische vooruitgang en economische groei. Ze ondersteunen ondernemerschap via initiatieven als subsidies en toegang tot durfkapitaal. Beide regio's beschouwen digitale transformatie als een cruciale aanjager van innovatie in uiteenlopende sectoren. Samenwerking tussen de publieke en private sector zijn een gangbare benadering om innovatiepotentieel te maximaliseren en complexe uitdagingen aan te pakken. Daarnaast richten bedrijven in zowel de VS als Nederland (en de EU) zich steeds meer op het integreren van duurzaamheid in hun innovatiestrategieën. Respect voor intellectueel eigendom vormt de basis onder investeringen in innovatie.

Talent – Al decennialang zorgt de uitwisseling van talent tussen de VS, Nederland en de EU voor vooruitgang in academische wereld, bedrijfsleven en overheid. Dit blijft een belangrijk onderscheidend vermogen in een tijd waarin wereldwijde concurrentie om talent – vooral in de STEM- en digitale sector – toeneemt, mede door een snel groeiende talentenpool in Azië. Talent blijft een strategische troef binnen de trans-Atlantische relatie. Bedrijven vergroten hun slagkracht door een breed scala aan vaardigheden en profielen aan te trekken.

Digitalisering – De VS en Nederland zijn belangrijke krachten in de digitale wereld, maar benaderen deze vanuit verschillende perspectieven. Nederland (als onderdeel van de EU) legt nadruk op innovatie in overeenstemming met regelgeving, ethiek en burgerrechten, waarbij digitalisering wordt gezien als een publiek goed dat in lijn moet zijn met waarden. De VS richt zich op technologisch leiderschap via innovatie en marktgedreven groei, waarbij vaak de private sector een leidende rol speelt. Ondanks deze verschillen erkennen beide regio's het strategische belang van het digitale domein en werkten ze samen aan gedeelde uitdagingen zoals cyberveiligheid, AI-governance, datastandaarden en de strijd tegen desinformatie.

2 – Omvang van de economische relatie tussen de VS en Nederland

Belangrijke investeringshubs

- Amerikaanse investeringen in Nederland bedroegen circa \$600 miljard*, waarmee Nederland een centraal knooppunt is voor Amerikaanse bedrijven die in Europa opereren.
- Nederland blijft één van de grootste investeerders in de VS, met een buitenlandse directe investeringspositie (FDI) van circa \$235,5 miljard in 2023, waarmee Nederland de achtste grootste investeerder in de VS is.
- Amerikaanse activa in Nederland (\$3,3 biljoen) zijn de op één na grootste in Europa, wat de cruciale rol van Nederland in Amerikaanse exportstrategieën – met name binnen de EU – onderstreept.

Handelsoverschot & energie

- De VS heeft een aanzienlijk handelsoverschot in goederen met Nederland van \$56 miljard, grotendeels gedreven door Amerikaanse export van LNG, waarvan Nederland de grootste mondiale ontvanger is.
- De Amerikaanse export van goederen van de VS naar Nederland bedroeg in 2024 \$89,6 miljard, de import bedroeg \$34,1 miljard.
- Indien de intra-EU-handel buiten beschouwing wordt gelaten, behoort de VS tot de belangrijkste handelspartners van Nederland en is goed voor 13,1% van de Nederlandse import en 14,6% van de export.

Werkgelegenheidsmotor

- Nederlandse bedrijven zorgen voor 636.800 directe banen in de VS, waarmee ze tot de grootste Europese werkverschaffers in het land behoren.
- Amerikaanse dochterondernemingen ondersteunen 230.000 directe banen in Nederland, plus een vergelijkbaar aantal indirecte banen, wat de sterke wederzijdse werkgelegenheidseffecten onderstreept.

Intra-bedrijfshandel & exportplatforms

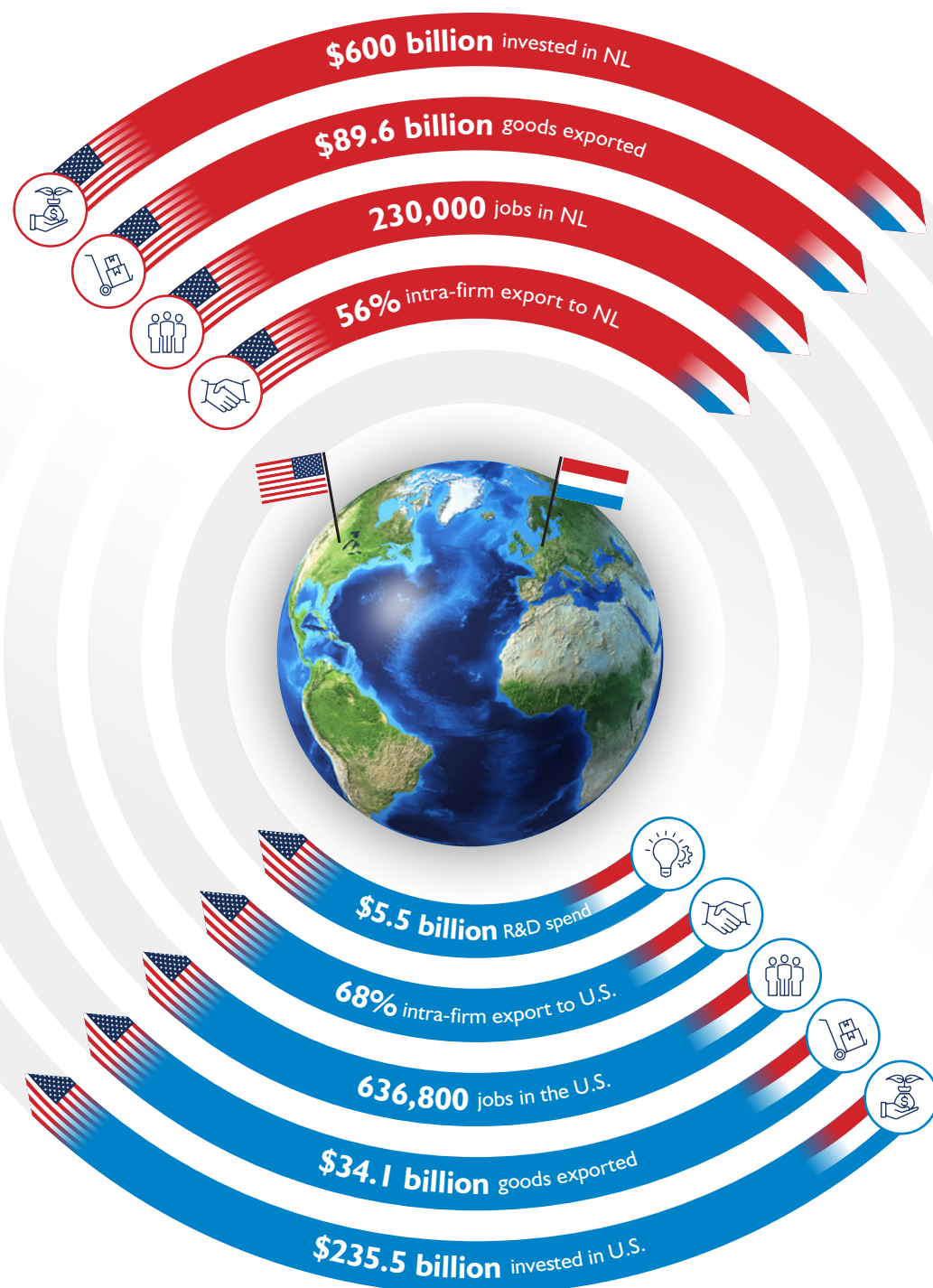
- Maar liefst 68% van de Amerikaanse import uit Nederland betreft intra-bedrijfshandel, wat de nauwe integratie van bedrijfstoeleveringsketens benadrukt.
- Ook 56% van de Amerikaanse export naar Nederland is intra-bedrijf, en Nederland fungeert als een strategisch herexportknooppunt, vooral binnen de EU.
- Nederland is één van de belangrijkste wereldwijde exportplatforms voor Amerikaanse bedrijven en bewijst daarmee zijn logistieke en commerciële waarde.

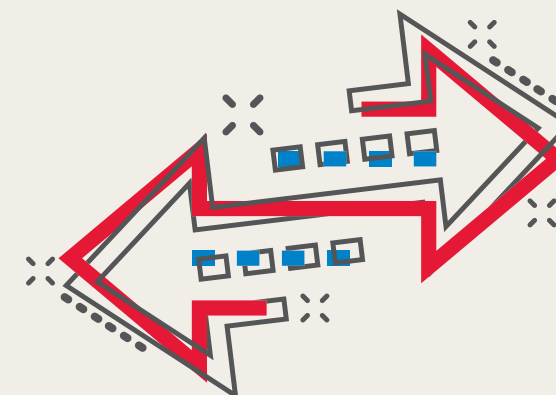
Innovatie en R&D

- Nederlandse bedrijven waren in 2022 goed voor \$5,5 miljard aan R&D-uitgaven in de VS, waarmee zij de vierde grootste Europese bijdrager aan Amerikaanse innovatie zijn.
- Nederland is een belangrijke schakel in de trans-Atlantische digitale en data-economie, met een sterke rol in grensoverschrijdende datastromen en digitale handel.

De economische relatie tussen de VS en Nederland is diep, gediversifieerd en wederzijds voordelig. Ze speelt een strategische rol in de bredere trans-Atlantische economie. Amerikaanse en Nederlandse bedrijven die aan beide zijden van de oceaan investeren, vormen de kern van deze relatie. De mensen die dagelijks hun talenten inzetten binnen die bedrijven belichamen deze band. Velen van hen zijn persoonlijk gemotiveerd bij te dragen aan een welvarende samenleving waarin innovatie oplossingen brengt.

* Exclusief SPE's (Special Purpose Entities) | Bronnen: The Transatlantic Economy 2025 – AmCham EU, Investment Climate Study 2025 – AmCham NL

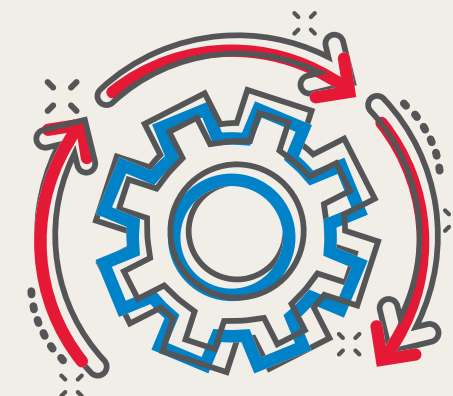
PRIORITEITEN VOOR DE TOEKOMST

AmCham blijft zich inzetten voor een sterke trans-Atlantische handelsrelatie in een tijd waarin posities opnieuw worden geëvalueerd. De VS en Nederland, evenals Europa als geheel, hebben veel gedeelde belangen. AmCham roept daarom op tot een pragmatische, toekomstgerichte samenwerking. Dit houdt in dat er voortdurend constructief wordt gewerkt aan de relatie met de VS, maar vraagt ook om het zetten van vervolgstappen in het versterken van het Nederlandse en Europese investeringsklimaat, om toekomstbestendigheid en relevantie te waarborgen.

Volgens AmCham zijn drie principes essentieel: (1) **Open dialoog en open handel**, (2) **Concurrentievermogen van Nederland en de EU, en een gelijk speelveld binnen de EU**, (3) **Investeren in toekomstbestendigheid**. Door deze drie principes te omarmen, kunnen we werken aan het herdefiniëren van de trans-Atlantische relatie en tegelijkertijd investeren in het versterken van de economische aantrekkelijkheid en het concurrentievermogen van Nederland en de EU – zowel op de korte als op de lange termijn.

1 – Open dialoog, open handel

- De EU en de VS moeten te allen tijde elkaars **wettelijke kaders** respecteren – en datzelfde geldt voor bedrijven die in beide markten actief zijn. Beide regio's beschikken over hun eigen juridische en regelgevende systemen, gevormd door culturele, economische en politieke factoren. AmCham pleit voor een samenwerkingsgerichte relatie die de afzonderlijke juridische contexten van de EU en de VS respecteert, maar die tegelijkertijd gericht is op het vinden van **raakvlakken** en het benadrukken en maximaliseren van **wederzijds voordelige kansen**.
- AmCham maakt zich zorgen over **toenemende protectionistische tendensen** in zowel de EU als de VS. Elke belemmering van de wereldhandel is onwenselijk en nadelig voor een land dat afhankelijk is van handel. AmCham roept overheden aan beide zijden van de Atlantische Oceaan op om bedrijven **niet uit hun markten te weren**, zolang deze bedrijven opereren binnen de lokale en internationale regelgeving. De locatie van een hoofdkantoor mag geen discriminerende factor zijn voor bedrijven die hun producten en diensten willen aanbieden in volledige overeenstemming met de geldende regels. Er zijn signalen dat Amerikaanse bedrijven niet langer mogen deelnemen aan bepaalde openbare aanbestedingen in EU-landen. In de zoektocht naar een meer lokale economie moet uitsluiting van buitenlandse bedrijven die zich aan de regels houden te allen tijde worden vermeden!
- AmCham moedigt de Nederlandse overheid aan om binnen de EU een **voortrekkersrol** te blijven vervullen als hoeder en voorvechter van een open trans-Atlantische relatie. Nederland is een strategische pijler binnen die relatie en heeft veel te winnen bij het behoud ervan – zeker nu die relatie opnieuw wordt vormgegeven.

2 – Concurrentievermogen en gelijk speelveld binnen de EU

- Amerikaanse bedrijven zijn toegewijd aan Europa. Ondanks een groeiend negatief sentiment in beide richtingen blijft de EU-markt aantrekkelijk voor de VS, met ongeveer 448 miljoen burgers verspreid over 27 lidstaten. Voor bedrijven is het echter essentieel dat hun business case haalbaar is. De toenemende druk op de aantrekkelijkheid van het vestigingsklimaat in Nederland en de EU moet worden gekeerd. AmCham roept de Nederlandse overheid op om **concurrentievermogen prioriteit te geven** en – in Europese context – de aanbevelingen uit de **Letta- en Draghi-rapporten daadwerkelijk te implementeren**.
- Vereenvoudiging van regelgeving** (zoals ook benoemd door Mario Draghi) is essentieel. Zorg ervoor dat regelgeving economische prestaties mogelijk maakt in plaats van belemmert. Daarnaast adviseert AmCham met klem dat het Nederlandse beleid altijd **in lijn is met EU-beleid**, en dat **nationale “gold-plating” wordt vermeden**. Ook moet het zakendoen in Nederland niet duurder zijn dan in omliggende landen. Beleidsmaatregelen die aanvullende verplichtingen zouden opleggen bovenop EU-eisen en momenteel gepaard gaan met een hoge mate van onzekerheid zijn onder andere de plasticheffing en de CO₂-heffing.
- Het is van cruciaal belang om **structurele knelpunten die Nederland in een impasse houden voortvarend aan te pakken**. Hardnekkige problemen bestaan onder andere op het gebied van stikstof, netcongestie en woningbouw. **Versnel en stroomlijn vergunningsprocedures**, eventueel door het toepassen van nieuwe en innovatieve methoden en pragmatische inzichten vanuit de praktijk. Laat contraproductief beleid los en **herijk regels**, bijvoorbeeld rond de gereguleerde huursector, om aanbod te stimuleren zonder marktverstoring. Het is dringend noodzakelijk om Nederland “van het slot te halen” om groei en investeringen te versnellen.

3 – Investeren in toekomstbestendigheid

- Het ontwikkelen en aantrekken van talent** zullen de basis vormen voor toekomstig succes van de Nederlandse economie. AmCham pleit daarom voor investeringen in toekomstige generaties door ervoor te zorgen dat hun vaardigheden en kennis aansluiten op wat de samenleving en de arbeidsmarkt nodig zullen hebben. Het behouden van een sterke focus op de **kwaliteit van het onderwijssysteem** – op alle niveaus – is daarbij essentieel. Zeker gezien de vergrijzing is het openhouden van de deur voor **internationaal talent** van groot belang om de Nederlandse samenleving en economie ook in de toekomst te laten floreren. Universiteiten moeten internationale studenten – met name in bètarichtingen – kunnen blijven aantrekken, en er moeten maatregelen zijn om de Nederlandse arbeidsmarkt aantrekkelijk te houden voor internationaal toptalent. Dit vraagt om een gerichte strategie om te excelleren als innovatieve en gesofisticeerde economie. Daarbij hoort het moderniseren van het arbeidsmigratiebeleid om beter aan te sluiten op economische behoeften, en het stimuleren van talent om zich in Nederland te vestigen. De expatregeling (bekend als de ‘30%-regeling’) is een voorbeeld van een instrument dat een zeer positief effect heeft gehad en inmiddels met succes is overgenomen door buurlanden. Toch is deze regeling de afgelopen jaren veelvuldig onderwerp van debat geweest en aanzienlijk aangepast, waaronder het afschaffen van de mogelijkheid om als buitenlands belastingplichtige te worden behandeld. Door deze wijziging worden Amerikaanse expats (en expats uit vrijwel alle andere landen) geconfronteerd met dubbele belasting over Box 3-inkomen – jaarlijks belast over een fictief rendement in Nederland en in de VS bij realisatie. Dit maakt Nederland onaantrekkelijk voor Amerikaanse en andere expats en daardoor ook voor bedrijven die overwegen om functies in Nederland te vestigen. Effectieve instrumenten zoals de expatregeling dienen behouden te blijven.
- Stimuleer innovatie door middel van **publiek-private samenwerking** en een **aantrekkelijker klimaat voor investeren!** Nederland beschikt over uitmuntende ecosystemen zoals Brainport Eindhoven en het Leiden Bio Science Park. AmCham beveelt aan om de ‘triple helix’ van samenwerking tussen **wetenschap, bedrijfsleven en overheid** verder te benutten in domeinen waarin Nederland strategisch voordeel kan opbouwen. Investeren in vertrouwen en relaties, en het doen

van langetermijn financiële toezeggingen, over decennia heen, zorgen ervoor dat ecosystemen hun concurrentiekracht behouden in een snel veranderende wereld. AmCham adviseert ook dat Nederland hervormingen prioriteert die de toegang tot **durfskapitaal, startfinanciering en de totstandkoming van een Europese Kapitaalmarktenunie** vergemakkelijken en reguleren. Deze zijn van essentieel belang om drempels weg te nemen voor een bloeiend start-up- en innovatieklimaat. De huidige regelgeving en fiscale structuur – die sterk gericht zijn op sparen, woningbezit en pensioenen – dragen bij aan een risicomijdende investeringscultuur en beperken de kapitaalstroom richting ondernemers.

- Tot slot blijft AmCham benadrukken hoe belangrijk **betrouwbaarheid** is, evenals beleid dat gebaseerd is op een **langetermijnvisie die ondernemerschap ondersteunt**, en dat wordt gedragen door een **consistente ambitie over alle ministeries heen**. Bedrijven zijn de motor geweest van welvaart in Nederland, evenals in de EU en de VS. We moeten ervoor zorgen dat zij dat ook in de toekomst kunnen blijven. Volgens AmCham zou het structureel verankeren van een continue dialoog in beleidsvorming – met regelmatige en persoonlijke uitwisseling tussen beleidsmakers, bedrijfsleiders en onderzoekers in een sfeer van wederzijds vertrouwen – een belangrijke drijfveer kunnen zijn voor toekomstig succes en veerkracht.

TOT SLOT

De trans-Atlantische relatie is geworteld in een gedeelde geschiedenis en heeft geleid tot talloze wederzijdse voordelen en onderlinge afhankelijkheden. Deze staan allemaal onder druk in deze roerige tijden. AmCham spreekt zich krachtig uit voor het behoud van het trans-Atlantische partnerschap. Het vormt een belangrijk fundament onder het economische succes van Nederland. AmCham pleit daarom voor voortdurende en constructieve dialoog tussen partijen aan beide zijden van de Atlantische Oceaan. Als de Verenigde Staten en de EU erin slagen een eerlijk akkoord te sluiten dat zowel tarifaire als niet-tarifaire handelsbelemmeringen aanpakt, biedt dat de kans om de trans-Atlantische relatie te hernieuwen en versterken.

Tegelijkertijd zijn dringende veranderingen nodig om de afnemende aantrekkelijkheid en concurrentiekracht van Nederland en de EU aan te pakken. AmCham is ervan overtuigd dat het momentum nú aanwezig is en roept zowel Nederlandse als Europese leiders op om actie te ondernemen – met een focus op de langetermijnrelevantie en weerbaarheid van de regio, waarbij talent, innovatie en een gestroomlijnd, eenvoudig wettelijk kader de sleutel zijn.

Samen staan we sterker.

Amsterdam, mei 2025

PART 2

STUDIE INVESTERINGSKLIMAAT 2025

Een veerkrachtige en aantrekkelijke
Nederlandse economie

INHOUD

SAMENVATTING

INZICHTEN

AANBEVELINGEN

CONCLUSIE

BRONNEN

Scan de QR code voor de presentatie
met gedetailleerde resultaten.

SAMENVATTING

Nederland is een succesvol land op tal van economische en maatschappelijke dimensies. Het beschikt over een goed opgeleide beroepsbevolking, hoge werkgelegenheid, excelleert wereldwijd in verschillende sectoren en heeft een topospositie in Europa op het gebied van innovatie. Nederland staat op de tweede plaats voor levenskwaliteit, gekenmerkt door relatief lage armoedecijfers en een gezondheidszorgsysteem dat erkend wordt als een van de beste ter wereld. Nederland heeft aanzienlijke invloed binnen de EU en is diep geïntegreerd in de wereldeconomie, zoals blijkt uit haar positie van tweede grootste ontvanger van buitenlandse directe investeringen (*Foreign Direct Investment* of FDI) in Europa. De Verenigde Staten blijven de grootste buitenlandse investeerder in Nederland, wat de diepe economische banden en de langdurige relatie weerspiegelt.

Ondanks de sterke economische positie van Nederland staan de belangrijkste motoren voor toekomstige groei onder druk. Dit blijkt uit lagere FDI-stromen ten opzichte van Europese concurrenten. De verminderde aantrekkelijkheid voor buitenlandse investeerders wordt veroorzaakt door verzwakkende fundamenteën in demografie, onderwijs, arbeidsmarkt en infrastructuur. Hierdoor verliest Nederland geleidelijk haar voorsprong op het gebied van innovatie, ervaart het een tragere productiviteitsgroei dan de VS en daalt het aanzienlijk op wereldwijde ranglijsten voor concurrentievermogen. Dit is vooral zorgwekkend gezien de veranderende geopolitieke en economische dynamiek, wat betekent dat Nederland niet langer kan vertrouwen op groeimotoren uit het verleden.

Nu de druk toeneemt, wordt het steeds urgenter om het investeringsklimaat te versterken en de Nederlandse economie veerkrachtig, aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden. Dit rapport presenteert vijf belangrijke aanbevelingen ter versterking van het Nederlandse investeringsklimaat:

1 – Blijf bouwen aan nationale economische strategieën – Nederland moet doorgaan met het ontwikkelen van robuuste economische, innovatie- en investeringsstrategieën en deze kracht bijzetten door consistentie, holistische coördinatie en een meer gedetailleerde visie.

2 – Ondersteun strategieën met sterke economische fundamenteën – Hoewel strategieën zijn geformuleerd, worden zij onvoldoende ondersteund. De pijlers van het Nederlandse investeringsklimaat moeten dringend versterkt worden, gericht op (1) infrastructuur, (2) *human capital*, (3) financieel en fiscaal beleid, en (4) onderzoek en innovatie. Het belang van elk van deze randvoorwaarden verschilt per industrie en weerspiegelt sectorspecifieke uitdagingen en kansen.

3 – Maak betrouwbare toezeggingen voor de lange termijn – Investeringsvereisen betrouwbare regelgeving en toezeggingen. Beleidswijzigingen – in regelgeving, fiscaal of financieel – moeten een duidelijk voordeel opleveren dat opweegt tegen de voordelen van stabiliteit bij ongewijzigd beleid. Investeringsvereisen hebben voorspelbaarheid nodig, niet slechts tot 2030 of 2035, maar veel verder in de tijd, richting 2050.

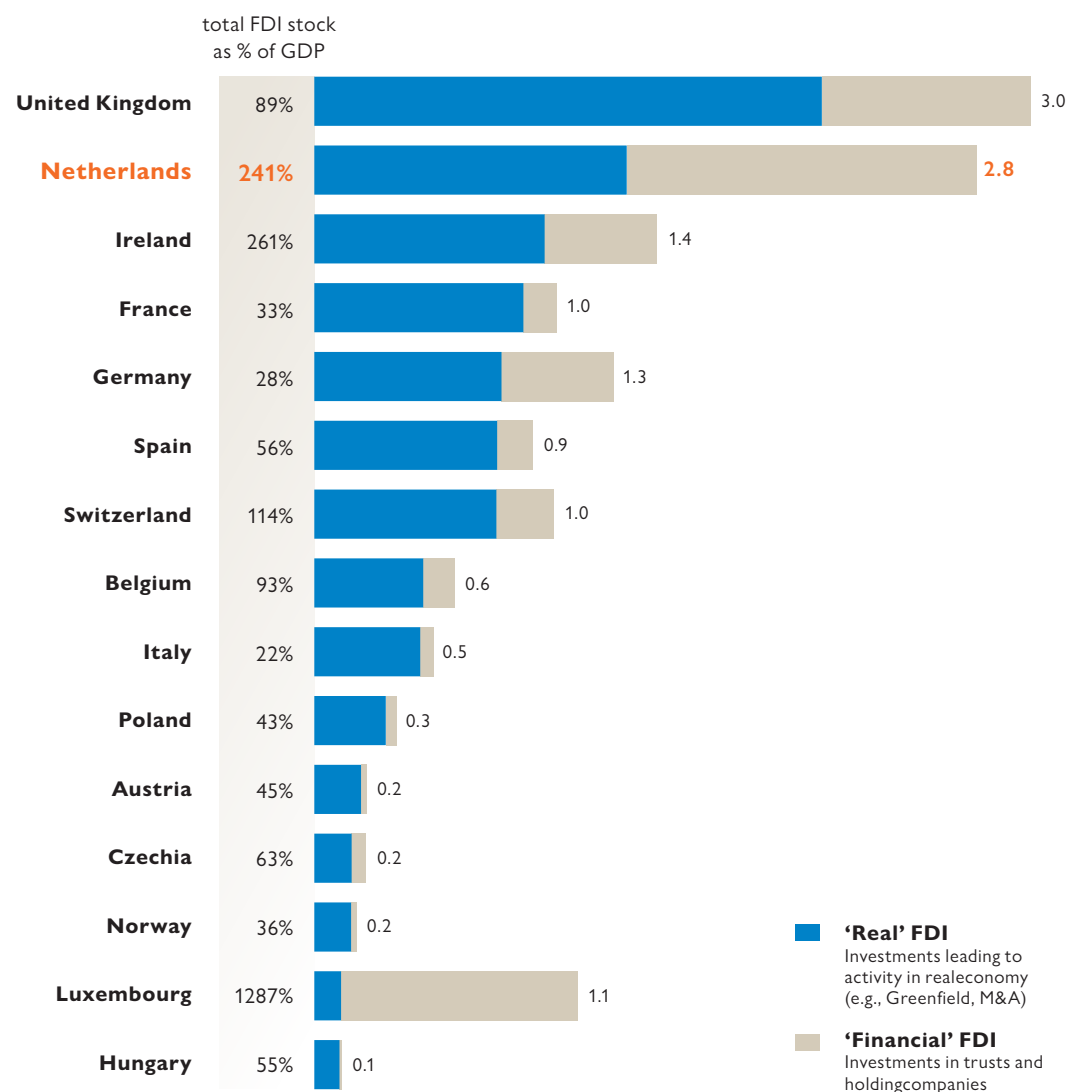
4 – Versterk wederzijds vertrouwen – Nederland moet toewerken naar een positievere relatie tussen het bedrijfsleven en de overheid, successen van bedrijven beter vieren en inzetten op wederzijds leren. Het versterken van deze elementen van vertrouwen zal investeringen stimuleren en helpen in het creëren van een constructiever ondernemersklimaat.

5 – Versterk EU-afstemming en trans-Atlantische banden – Een sterk Nederlands investeringsklimaat vereist meer Europese integratie en een gelijk speelveld ten opzichte van andere EU lidstaten. Trans-Atlantische en Europese investeringsrelaties zijn drijvende krachten geweest achter economische groei. Nederland moet dan ook blijven inzetten op deze relaties en deze gebruiken om het concurrentievermogen en open strategische autonomie te versterken.

FIGURE 1
FDI STOCK IN EUROPE

Foreign Direct Investment (FDI) stock for European countries with >\$100B 'real' FDI stock (in \$T, 2023)

Note: Real FDI is captured by excluding Financial FDI, which is Financial and Insurance activities, incl. monetary intermediation, HoldCo activities, trusts, funds and other financial entities, as well as insurance, reinsurance and pension funding; Excludes special purpose entities (SPEs); Due to absence of financial vs. real FDI breakdown for Germany, Spain and the UK for 2023, real FDI shares as compared to total were assumed based on '14-'22 averages (based on the available years) | Source: OECD

NEDERLAND: EEN WORSTELLENDE ECONOMISCHE KOPLOPER

Een succesvol land

Nederland behoort stevast tot de meest concurrerende economieën ter wereld, aangedreven door krachtig bestuur, robuuste instituties en een industrie die wordt gedragen door innovatie. Het land heeft het tiende hoogste BBP per hoofd van de bevolking wereldwijd en kent een lage werkloosheid van minder dan 4%, wat wijst op een solide economische basis. De Nederlandse prestaties zijn toonaangevend in sectoren zoals halfgeleiderproductie, watermanagement en *life sciences*. Het leiderschap in geavanceerde landbouw en slimme voedseltechnologie heeft Nederland tot een van 's werelds grootste agrifood-exporteurs gemaakt. Nederland is een van Europa's vier 'Innovatieleiders' en profiteert van een hoogopgeleide beroepsbevolking en onderzoeksinstituten van wereldklasse. Het huisvest het toonaangevende innovatiehubs zoals Brainport Eindhoven en het Leiden Bio Science Park.

Naast de economische prestaties biedt Nederland een uitzonderlijke levenskwaliteit; het land staat wereldwijd op de tweede plaats. Deze positie wordt ondersteund door een hoogwaardig zorgsysteem, sterke digitale infrastructuur, leefbare steden, lage armoedeniveaus en hoge veiligheidsstandaarden. Deze factoren maken Nederland niet alleen aantrekkelijk voor investeerders, maar ook voor binnenlands én internationaal talent.

Verweven met de wereld

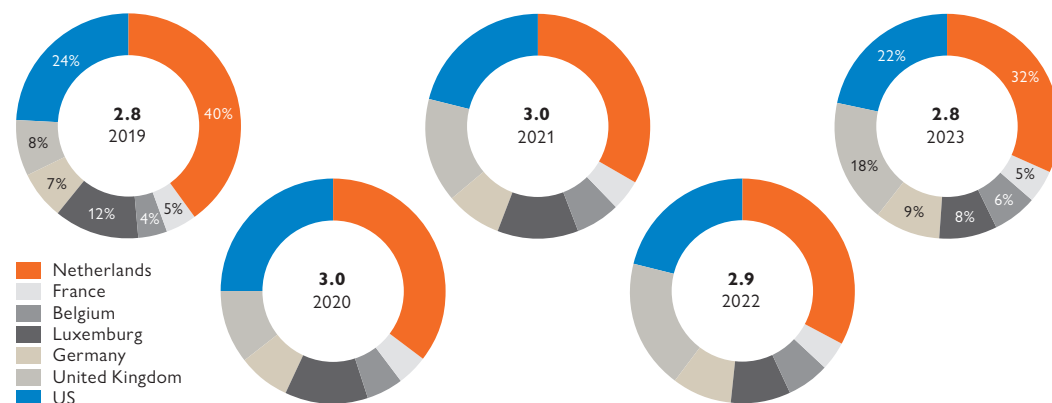
Ondanks de geringe omvang en een bevolking van net geen 18 miljoen inwoners, speelt Nederland een belangrijke rol binnen Europa. Het land fungeert als logistieke hub voor de rest van het continent, met de grootste haven van Europa en de op twee na grootste luchthaven. Nederland staat op de tweede plaats binnen de EU wat betreft export, en heeft een export-tot-BBP verhouding van 80%. Het land is ook een voorkeurslocatie voor een Europees hoofdkantoor voor multinationals. Politiek gezien speelt Nederland een essentiële rol in multilaterale samenwerking, waarmee het zijn langdurige inzet voor mondiaal (economisch) bestuur en stabiliteit onderstreept. Al jarenlang speelt Nederland een belangrijke rol binnen de EU en wordt het gezien als een van de invloedrijkste kleinere lidstaten. Die reputatie heeft het behouden, ondanks het feit dat opeenvolgende Nederlandse regeringen zich terughoudend hebben opgesteld ten aanzien van verdere Europese integratie.

De Nederlandse economie is sterk gericht op het buitenland en staat bekend als een van de meest open markten ter wereld. Dit is te danken aan de strategische ligging in Europa, goed ontwikkelde handelsnetwerken en openheid voor internationale bedrijven. Deze factoren versterken de rol van Nederland als toegangspoort tot Europa en dragen bij aan het concurrentievoordeel in de internationale handel. Als gevolg daarvan heeft de Nederlandse export een groot mondiaal bereik, met 27% van de export naar landen buiten de EU/EFTA. Daarnaast huist het land circa 32.000 multinationale ondernemingen en 92.000 expats, wat de aantrekkingskracht als vestigingsplaats voor wereldwijde bedrijven onderstreept.

FIGURE 2
FDI STOCK IN NL BY PARTNER COUNTRY

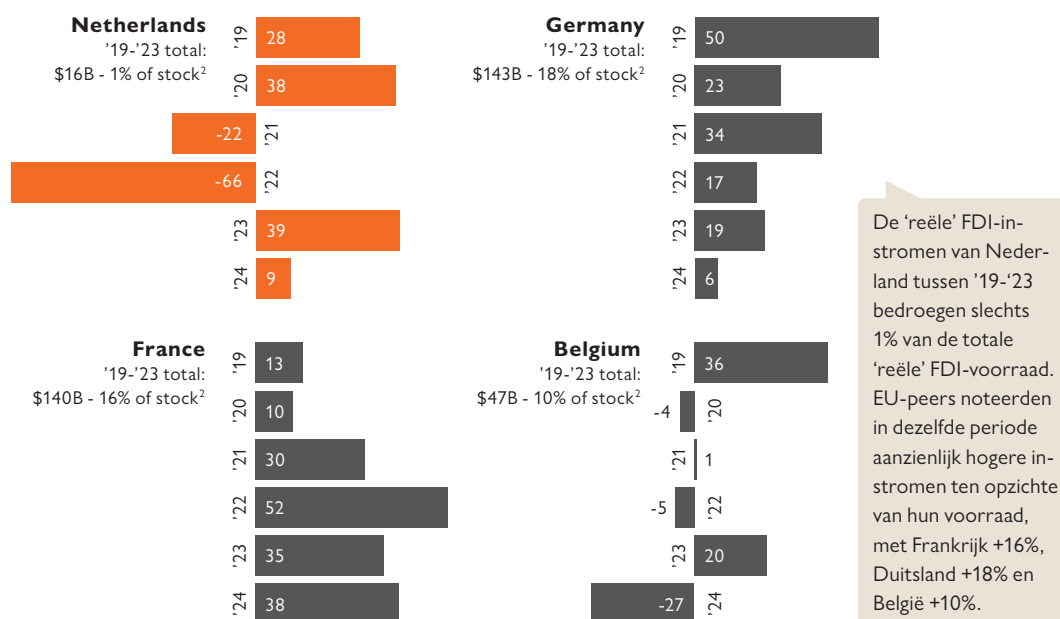
FDI stock in NL by partner country (\$T, 2019-2023)

Note: FDI stock includes both real and financial FDI, as the split is not available by partner country; FDI stock is measured at the end of each year and it does not fully equate to FDI stock in the previous year plus net FDI flows as revaluations are also included – i.e., exchange rate changes, price changes and other adjustments | Source: OECD

FIGURE 3
INWARD REAL FDI FLOWS

Inward real FDI flows (in \$B, 2019-2024¹)

Note: (1) 2024 figures for all countries are total FDI, split between real & financial FDI not yet published. Split between real & financial FDI for Germany in 2023 estimated using average percentage distribution in '19-'22 applied to total FDI flows of 2023, as split for 2023 was unavailable; (2) Stock refers to Real FDI stock as of 2023 for the respective country, FDI stock measured at the end of each year, does not fully equate to FDI stock in previous year. Net FDI flows as revaluations also included – i.e., exchange rate changes, price changes & other adjustments; FDI inflow equal to transactions that increase investment that foreign investors have in enterprises resident in the reporting economy minus transactions that decrease investment of foreign investors in resident enterprises (flows composed of equity, reinvestment of earnings, and debt transactions). Real FDI captured by excluding financial & insurance activities; Excludes special purpose entities (SPEs) | Source: OECD

De open houding ten opzichte van internationale handel en samenwerking heeft Nederland tot een toonaangevende bestemming voor FDI gemaakt. Nederland staat op de tweede plaats in Europa wat betreft FDI-voorraad, zowel voor 'reële' als 'financiële' investeringen (FIGUUR 1). 'Reële' FDI omvat investeringen in de reële economie, zoals greenfield-projecten en fusies en overnames (M&A), terwijl 'financiële' FDI betrekking heeft op investeringen in trusts en holdings. Aanhoudende instroom van met name 'reële' FDI heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van een sterke economie en de leidende positie van Nederland in onder andere de chemische en farmaceutische industrie en in de financiële dienstverlening.

De sterke relatie met de Verenigde Staten vormt al decennialang een belangrijke pijler van het Nederlandse economische succes. Hoewel deze relatie per definitie asymmetrisch is vanwege verschillen in omvang en invloed, hebben de landen een diep gewortelde gedeelde geschiedenis en delen zij gemeenschappelijke waarden. Hierdoor onderhoudt Nederland aanzienlijk sterkere economische banden met de VS dan de meeste andere Europese landen. Dat komt tot uiting in substantiële wederzijdse investeringen, intensieve handel en aanzienlijke creatie van werkgelegenheid. Terwijl Nederland een van de grootste investeerders in de VS blijft, zijn de Verenigde Staten met een FDI-voorraad van \$600 miljard ook in 2023 de grootste buitenlandse investeerder in Nederland (FIGUUR 2). Meer dan 3.000 Amerikaanse bedrijven zijn actief in Nederland, goed voor ruim 20% van alle buitenlandse ondernemingen. Zij zorgen voor meer dan 230.000 banen, wat neerkomt op 2,1% van de totale werkgelegenheid.

FDI in Nederland stagneert

Ondanks zijn sterke economische en sterke FDI positie, heeft Nederland moeite om nieuwe FDI-instroom aan te trekken. In de afgelopen vijf jaar loopt het land achter op veel andere Europese landen. De netto instroom van 'reële' FDI bedroeg in deze periode slechts \$16 miljard. Daartegenover staan aanzienlijk hogere instromen bij belangrijke Europese peers, zowel in absolute termen als in verhouding tot hun bestaande FDI-voorraad. Toch noteerde Nederland in het meest recente beschikbare jaar de hoogste reële FDI-instroom onder vergelijkbare landen (+\$39 miljard in 2023) en ook voorlopige cijfers voor 2024 zijn positief (FIGUUR 3). Om de sterke FDI positie te behouden, moet Nederland zijn inspanningen om FDI aan te trekken aanzienlijk intensiveren.

In juni 2023 introduceerde de Nederlandse overheid de *Wet Veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames* (Wet Vifo), waarmee buitenlandse investeringen in vitale sectoren worden getoetst op risico's voor de nationale veiligheid. Tot nu toe heeft deze wet nog niet geleid tot een noemenswaardige terugval in FDI-instroom. Wel is het zo dat de toetsingsprocedure investeringsprocessen vertraagt, en de reikwijdte van de wet binnenkort wordt uitgebreid. Daarom is het van belang om de langetermijneffecten nauwgezet te blijven monitoren.

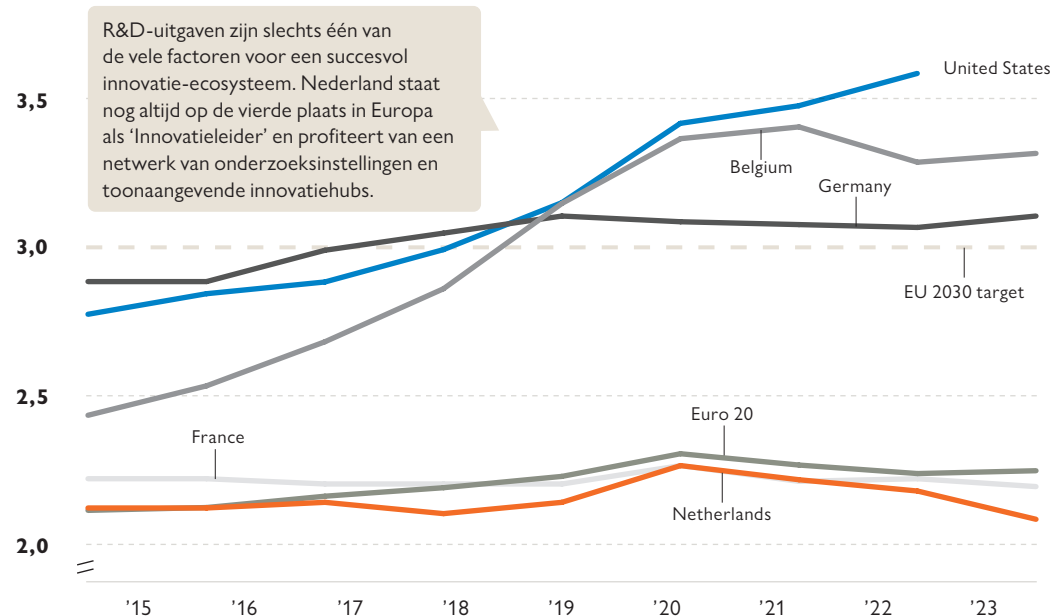
Economisch succes staat onder druk

De afgenomen aantrekkelijkheid voor buitenlandse investeringen wordt deels veroorzaakt door verzwakte fundamenten in demografie, onderwijs, de arbeidsmarkt en infrastructuur (BOX 1). Als gevolg daarvan (A) verliest het land zijn innovatievoorsprong, (B) blijft de productiviteitsgroei achter, en (C) zakt Nederland aanzienlijk in wereldwijde concurrentieranglijsten (BOX 2).

FIGURE 4
R&D SPEND AS % OF GDP

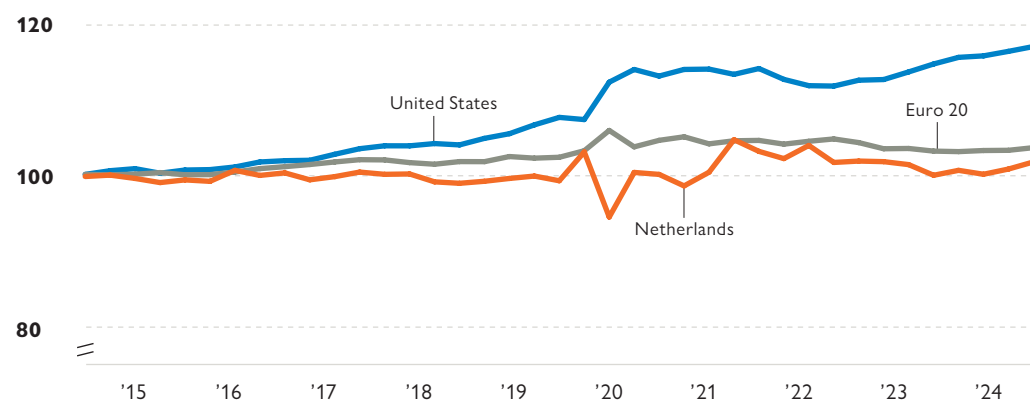
Gross domestic expenditure on public and private R&D (as % of GDP, '15-'23)

Note: 2023 R&D spend for the United States is not available | Source: Eurostat

FIGURE 5
LABOR PRODUCTIVITY GROWTH

Labor productivity per hours worked (Index = 100, 2015Q1-2024Q3)

Source: ECB, U.S. Bureau of Labor Statistics

BOX 1 – VERZWAKKENDE FUNDAMENTEN

DEMOGRAFIE

- De demografie verandert, gekenmerkt door een vergrijzende bevolking en lage geboortecijfers.
- Het huidige welvaartsniveau (pensioenen, gezondheidszorg en onderwijs) is op termijn onhoudbaar zonder beleidsaanpassingen.

ONDERWIJS

- De prestaties in het onderwijs nemen af, zoals blijkt uit dalende PISA-scores in alle vakgebieden.
- Op kritieke indicatoren zoals lezen en natuurwetenschappen scoort Nederland sinds kort onder het EU- en OESO-gemiddelde.

ARBEID

- Hoewel de krapte op de arbeidsmarkt iets is afgenomen, rapporteert nog 71% van de bedrijven een tekort aan personeel, wat de bedrijfsvoering onder druk zet.
- De tekorten zijn zowel wijdverspreid als diepgaand: ongeveer 100 beroepsgroepen worden getroffen, waarvan twee-derde ernstige tekorten heeft (cijfers 2024).

INFRASTRUCTUUR

- Het elektriciteitsnet is overbelast en energieprijzen zijn niet concurrerend, wat de bedrijfsvoering belemmert.
- De kwaliteit van civiele infrastructuur gaat achteruit, wat leidt tot een verhoogd risico en substantiële investeringen noodzakelijk maakt.
- Er worden onvoldoende woningen gebouwd.
- De stikstofcrisis is een extra rem op economische activiteiten.

BOX 2 – WORSTELLENDE BASISINDUSTRIE

Het verslechterende economische klimaat is ook zichtbaar in de basisindustrie. Nederland heeft de ambitie om een vooraanstaande vestigingslocatie te worden voor duurzame basisindustrie. Deze sector speelt nu al een cruciale rol in de toeleveringsketen van de Nederlandse hightech maakindustrie, en zal essentieel zijn om verdere stappen te zetten in circulariteit en duurzaamheid binnen die keten. De afgelopen jaren is deze ambitie echter onder druk komen te staan door economische onrust. Hoewel de basisindustrie in de hele Europese Unie te maken

heeft met uitdagingen, is de concurrentiepositie in Nederland nog sterker verslechterd. Zo is de productie in de Nederlandse chemiesector, goed voor circa 45.000 banen, sinds 2021 met ongeveer 20% gedaald. Fabrieken worden gesloten (zoals LyondellBasell in Rotterdam), en grote (duurzaamheids)investeringen zijn uitgesteld vanwege zorgen over een ongelijk speelveld, het ontbreken van een langetermijnperspectief, beperkte voortgang in energie-infrastructuur en vertragingen in vergunningverlening als gevolg van de stikstofproblematiek.

A – Terreinverlies op innovatie

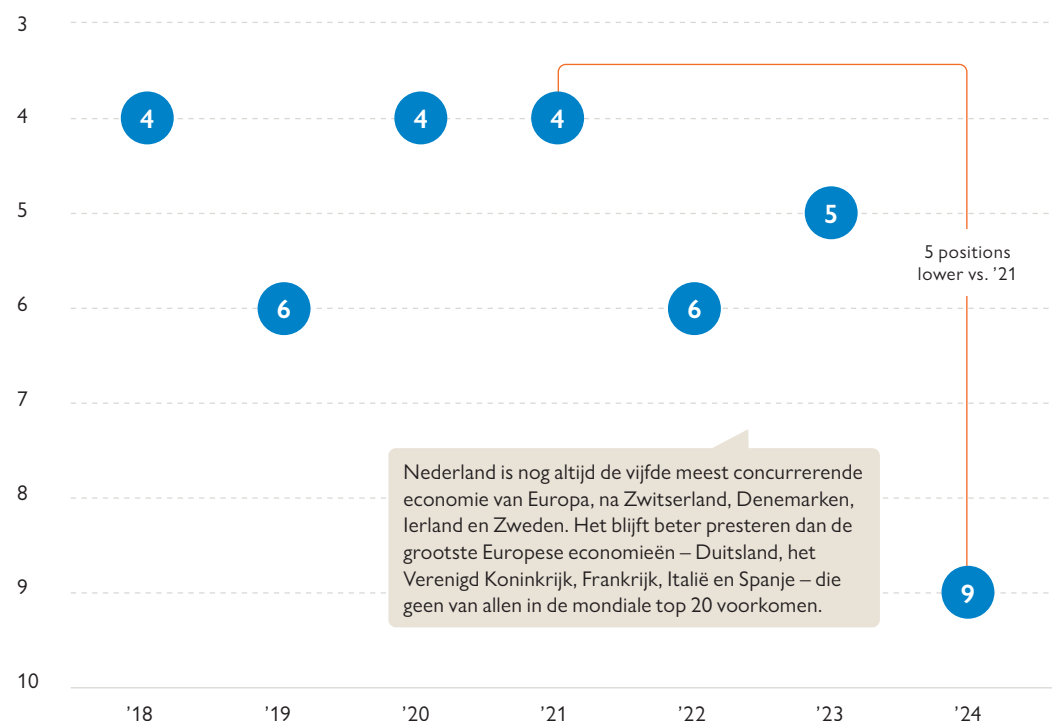
De leidende positie van Nederland op innovatie staat onder druk. Het land boet in aan voorsprong doordat de voortgang op een aantal cruciale terreinen achterblijft. Een belangrijk aandachtspunt is de stagnerende R&D-investeringen. De R&D-uitgaven blijven hangen op 2,1% van het BBP, aanzienlijk lager dan bij vergelijkbare landen en onder het EU-streefcijfer van 3% per 2030 (FIGUUR 4). Deze stagnatie is vooral zichtbaar bij R&D-investeringen vanuit het bedrijfsleven, die ver onder het EU-gemiddelde blijven. Bezuinigingen op het Nationaal Groeifonds en politieke heroverwegingen van publieke R&D-financiering ondermijnen verder het vertrouwen in de toekomst van het Nederlandse innovatie-ecosysteem. Een andere grote uitdaging is de valorisatie van hoogwaardig onderzoek, oftewel de omzetting van wetenschappelijke inzichten in marktrijpe producten en diensten. Hoewel Nederland uitblinkt in fundamenteel onderzoek en het aantal patenten, blijft het achter in valorisatie. Belemmeringen in financiering en een beperkte samenwerking tussen publieke, private en academische instellingen vormen een obstakel voor start-ups en scale-ups om door te groeien tot wereldwijd concurrerende ondernemingen.

FIGURE 6
COMPETITIVENESS RANKING

Position of NL on the IMD World Competitiveness Ranking ('18-'24)

Note: IMD is 'the International Institute for Management Development', the ranking is considered by the Dutch Government as providing "the most complete and up-to-date picture" on international competitiveness | Source: IMD

B – Achterblijvende productiviteitsgroei

Nederland kent al een decennium lang een zwakke groei van de arbeidsproductiviteit, die achterblijft ten opzichte van zowel de Eurozone als de Verenigde Staten. In de afgelopen tien jaar is de arbeidsproductiviteit in Nederland met slechts 2,0% toegenomen, terwijl dit in de Eurozone 3,8% bedroeg en in de VS maar liefst 17,3% (FIGUUR 5). Het toenemende verschil is grotendeels toe te schrijven aan het vermogen van de VS om digitale technologieën sneller te ontwikkelen en te integreren in productieprocessen. De VS loopt voorop in AI-gedreven automatisering, cloud computing en investeringen in digitale infrastructuur, wat leidt tot meer efficiëntiewinsten in diverse sectoren dan in Europa het geval is.

C – Verminderde concurrentiekracht

Nederland is gedaald van plaats 5 naar plaats 9 in de *IMD World Competitiveness Ranking 2024* (FIGUUR 6). Deze daling is met name het gevolg van een verslechtering van de percepties op het vlak van globalisering,

openheid voor internationale investeringen en aanpassingsvermogen bij uitdagingen. Andere knelpunten zijn onder meer de starheid van de arbeidsmarkt, afgenomen efficiëntie en beperkte toegang tot financiering. Ook de efficiëntie van de overheid is afgenomen, onder meer door zwakker financieel beheer, verminderde institutionele kracht en een steeds complexere regelgeving. Zoals eerder genoemd heeft ook de verslechtering van de basisinfrastructuur, waaronder congestie op het elektriciteitsnet, de concurrentiepositie van Nederland negatief beïnvloed.

Verschuiving in internationale en trans-Atlantische verhoudingen

De achterblijvende economische prestaties van Nederland zijn des te zorgwekkender tegen de achtergrond van geopolitieke en economische verschuivingen. Wereldwijde machtsverhoudingen veranderen en hertekenen het internationale speelveld. In Europese hoofdsteden groeit de bezorgdheid dat de *rules-based international order*, waarvan Europa de afgelopen 80 jaar sterk heeft geprofiteerd, doelbewust wordt afgebroken en plaatsmaakt voor een orde die minder gunstig is voor Europa. Tegelijkertijd blijft de mondiale macro-economische situatie volatiel. De inflatie ligt nog steeds boven het niveau van voor de Corona pandemie, met een kerninflatie die structureel boven de 2% blijft. Deze ontwikkelingen zetten economische groei onder druk, waarbij Europa bijzonder gevoelig is. De groei van het BBP in de Eurozone voor 2025 geraamd op ongeveer 1%, aanzienlijk lager dan in andere ontwikkelde economieën.

Hoewel de Verenigde Staten en de Europese Unie belangrijke economische en veiligheidspartners blijven, is hun relatie de afgelopen jaren onder druk komen te staan. Verschuivingen in het Amerikaanse buitenlandbeleid, discussies over lastenverdeling binnen defensie en handelsconflicten zorgen voor spanningen, zowel op de kort als langere termijn. Veiligheid blijft een fundamentele pijler binnen het partnerschap, voornamelijk via de NAVO. De VS roepen echter al meer dan een decennium (Europese) NAVO-landen op om hun defensie-uitgaven aanzienlijk te verhogen voor een eerlijkere lastenverdeling. Deze druk is verder toegenomen onder de tweede termijn van Trump, waarbij de VS minder nadruk willen leggen op Europese veiligheid. Deze koerswijziging sluit aan bij de groeiende Amerikaanse focus op Azië, waarbij de prioriteit ligt op het tegengaan van China's toenemende invloed. Washington oefent ook druk uit op de EU om een hardere lijn te volgen richting China, waaronder druk op Nederland om de exportbeperkingen op geavanceerde chiptechnologie aan te scherpen. Tegelijkertijd hekelt de VS al geruime tijd het groeiende handelstekort met de EU, en probeert dit te corrigeren via het instellen van importheffingen. Hoewel eventuele Amerikaanse tarieven momenteel slechts 4–5% van de Nederlandse export zouden raken, blijft de sterk handelsafhankelijke Nederlandse economie kwetsbaar voor verstoringen van de internationale handel.

Noot: De dynamiek van de VS-EU-relatie ontwikkelt zich snel; de geschetste situatie weerspiegelt algemene trends en poogt geen beschrijving van de meest actuele stand van zaken te zijn.

Toenemende urgentie

De overheid en het bedrijfsleven erkennen dat de veranderende geopolitieke werkelijkheid betekent dat men niet langer kan vertrouwen op de groeimotoren van het verleden, zoals mondiale handel, goedkope energie en het 'vredesdividend'. Het bedrijfsleven ondervindt inmiddels de gevolgen en ziet deze impact alleen maar toenemen. Deze ontwikkelingen maken het des te urgenter om het investeringsklimaat nieuw leven in te blazen, zodat de Nederlandse economie veerkrachtig, aantrekkelijk en relevant blijft.

EEN VEERKRACHTIGE EN AANTREKKELIJKE NEDERLANDSE ECONOMIE

Om toekomstige kansen te benutten en een veerkrachtige, toekomstbestendige economie te waarborgen, moet Nederland (1) blijven bouwen aan nationale economische strategieën, (2) deze ondersteunen met sterke economische fundamenteën, (3) betrouwbare toezeggingen doen voor de lange termijn, (4) werken aan wederzijds vertrouwen en (5) EU-afstemming en trans-Atlantische banden versterken. De Nederlandse traditie van ondernemerschap, het vermogen tot transformatie en de sterke economische uitgangspositie vormen een basis voor optimisme.

1 – Blijf bouwen aan nationale economische strategieën

Nederland heeft verschillende strategische kaders ontwikkeld die gericht zijn op het vormgeven van toekomstige economische groei en innovatie. Zo is er breed opgezet beleid zoals het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid (MTIB), dat zich via negen topsectoren en vijf centrale missies richt op grote maatschappelijke opgaven. Daarnaast ondersteunt de Nationale Technologiestrategie (NTS) deze inzet door tien sleuteltechnologieën te identificeren. Het MTIB geldt als een van de meest omvattende en missiegerichte strategische kaders onder OESO-landen. Ook heeft Nederland een buitenlandse investeringsstrategie geformuleerd die aansluit op de NTS, evenals beleid rond toekomstige groeimarkten om geselecteerde industriële ecosystemen te versterken.

Deze strategieën hebben het potentieel om investeringen te bevorderen door te fungeren als katalysator voor participatie van het bedrijfsleven. Tegelijkertijd kan verfijning van de huidige aanpak de effectiviteit verder versterken. Bedrijven geven aan dat er sprake is van overlap tussen beleid en strategieën, en dat er inconsistenties bestaan tussen verschillende ministeries. Dit leidt tot een gefragmenteerd en verkokerd landschap. Hoewel recente initiatieven zoals het Nationaal Groeifonds en het MTIB wijzen op een verschuiving richting meer gerichte benaderingen, blijven deze in de praktijk vaak te breed om het bedrijfsleven duidelijke richting te bieden. Ondernemingen merken op dat Nederlandse strategieën minder helder en minder diepgaand zijn dan die van andere landen, waardoor het moeilijk is om zich als strategische partner voor de lange termijn te committeren. Daar komt bij dat innovatiebeleid steeds nauwer wordt verweven met maatschappelijke vraagstukken, wat het beleid automatisch politiseert. Deze politisering vergroot de kans op beleidsvolatiliteit. De daaruit voortvloeiende onvoorspelbaarheid belemmert langetermijninvesteringen in innovatie en tast het vertrouwen van investeerders verder aan. Meer consistentie, een integrale aanpak en een meer gedetailleerdere visie vergroten de relevantie van de strategieën en maken Nederland aantrekkelijker als bestemming voor buitenlandse investeringen.

2 – Ondersteun strategieën met sterke economische fundamenteën

Hoewel er brede investeringsstrategieën zijn ontwikkeld, hangt hun effectiviteit uiteindelijk af van de kracht van de onderliggende randvoorwaarden. Om op lange termijn economische veerkracht en concurrentiekracht te waarborgen, moet Nederland ervoor zorgen dat deze fundamentele voorwaarden

robuust en goed geïntegreerd zijn. Op dit moment is er sprake van een dringende behoefte aan versterking op vier cruciale gebieden: (1) infrastructuur, (2) *human capital*, (3) fiscaal en financieel beleid, en (4) onderzoek en innovatie.

Het belang van elk van deze fundamenten verschilt per industrie. Kapitaalintensieve sectoren zoals geavanceerde maakindustrie en de energiesector zijn bijvoorbeeld sterk gebaat bij een solide infrastructuur, stabiele financiële kaders en concurrerend fiscaal beleid. Kennisintensieve sectoren daarentegen hebben meer baat bij toegang tot hooggekwalficeerd personeel en een goed functionerend innovatie-ecosysteem. Om die reden moeten beleidsmaatregelen afgestemd worden op de strategische behoeften van verschillende sectoren. Dit zorgt ervoor dat investeringen effectief kunnen worden gefaciliteerd, en dat Nederland zijn positie als toonaangevende bestemming voor binnenlandse en buitenlandse investeringen behoudt.

Infrastructuur

- Zorg voor voldoende netwerkcapaciteit en concurrerende tarieven binnen de energie-, digitale en logistieke infrastructuur, zodat bedrijven worden ondersteund in hun continuïteit en groeimogelijkheden, met behoud van internationaal concurrentievermogen.
- Wijs grond- en emissierechten (zoals stikstofrechten) strategisch toe, op een manier die sectoren ondersteunt die essentieel zijn voor strategische autonomie, concurrentiekracht, duurzame ontwikkeling en bredere economische activiteit.

Human Capital

- Versterk de samenwerking tussen het onderwijs en het bedrijfsleven om ervoor te zorgen dat onderwijs beter aansluit op sleutelberoepen in sectoren met grote vraag, zoals de techniek, IT en zorg.
- Zet in op het aantrekken van internationaal talent via beleid dat zowel onderwijs (zoals het behouden van internationale studenten) als bedrijfsleven ondersteunt (bijvoorbeeld via versnelde procedures voor kennismigratie en de 30%-regeling – nu 27%-regeling), om arbeidstekorten te verlichten en het innovatievermogen te versterken.

Financieel en Fiscaal beleid

- Zorg voor voorspelbaarheid in het fiscale beleid en een gelijk speelveld ten opzichte van andere EU-lidstaten, en voorkom plotselinge belastingwijzigingen die langetermijninvesteringen kunnen ontmoedigen.
- Verbeter de toegang tot kapitaal voor scale-ups en duurzame technologieën, onder meer door gebruik te maken van instrumenten zoals blended finance, transitiefinancieringsregelingen en een sterkere integratie met Europese kapitaalmarkten.

Onderzoek en innovatie

- Versterk de valorisatie van wetenschappelijke kennis, zodat R&D beter wordt omgezet in marktrijpe innovaties, onder andere via:
- Verdere ontwikkeling van innovatiehubs op door publiek-private samenwerking, met meer synergie tussen universiteiten, bedrijven en kennisinstellingen.

- Verbeter de toegang tot innovatieprogramma's en -financiering, zodat start-ups, scale-ups, mkb's en multinationals volwaardig kunnen deelnemen aan nationale en Europese onderzoeksinitiatieven.
- Ondersteun langetermijn co-investeringsvehikels voor strategische technologische doorbraken, risicovolle R&D-projecten en het opschalen van innovaties.

3 - Maak betrouwbare toezeggingen voor de lange termijn

Betrouwbare toezeggingen

Investeringsvertrouwen is gebaseerd op de zekerheid dat essentiële middelen – financieel, infrastructureel en *human capital* – op voorspelbare en effectieve wijze worden ingezet. Investeringscycli vereisen regelgeving en toezeggingen die over langere perioden stabiel blijven, zodat projecten van idee tot uitvoering kunnen doorgroeien zonder versturende beleidswijzigingen. Analyse van de Europese Commissie bevestigt dat toenemende economische beleidsonzekerheid een aanzienlijke rem zet op de economische activiteit in de eurozone. Men schat dat het cumulatieve jaarlijkse effect van beleidsonzekerheid neerkomt op circa -0,5 procentpunt BBP-groei.

Door het opbouwen van vertrouwen en stabiliteit over opeenvolgende succesvolle investeringscycli, verbetert het investeringsklimaat. Als gevolg daarvan hebben beleidsaanpassingen langdurige negatieve effecten op het vertrouwen. Ook terugkerende politieke discussies over mogelijke beleidswijzigingen schaden het investeringsklimaat, zelfs wanneer deze niet leiden tot daadwerkelijke veranderingen.

Wijzigingen in regelgeving, fiscale prikkels, subsidies of financieringsmechanismen moeten daarom zorgvuldig worden afgewogen en onderbouwd. Zulke ingrepen moeten alleen worden doorgevoerd als de verwachte voordelen substantieel groter zijn dan het voordeel van stabiliteit door beleidscontinuïteit.

Voor de lange termijn

Langetermijninvesteringen vereisen toezeggingen die verder reiken dan 2030 of 2035, richting 2050. Bedrijven en publieke instellingen, waaronder de Raad van State, geven aan dat de horizon van beleidskaders in meerdere domeinen te kort zijn om investeringen op lange termijn effectief te ondersteunen. Ondernemingen geven aan dat zij vaak behoefte hebben aan zichtbaarheid over tijdslijnen van 15 tot 20 jaar om gefundeerde investeringsbeslissingen te kunnen nemen, maar het huidige beleid voorziet hier onvoldoende in. In plaats van zich uitsluitend te richten op regelgeving voor de korte termijn, zouden langetermijnstrategieën concreter moeten worden uitgewerkt, met nadruk op duurzame groeipaden die aansluiten bij mondiale ontwikkelingen, zoals klimaatbestendigheid, digitale transformatie en herinrichting van toeleveringsketens. Het ontwikkelen van dergelijke beleidskaders is essentieel om bedrijven het vertrouwen te geven om investeringen over meerdere decennia te plannen. Naast de binnenlandse voordelen kan Nederland zich met stabiele toezeggingen voor de lange termijn internationaal positioneren als een baken van transparantie en voorspelbaarheid in een wereld die steeds meer wordt gedreven door kortetermijndenken.

4 – Versterk wederzijds vertrouwen

Naast strategieën, sterke economische fundamenten, toezeggingen voor de lange termijn, is ook een constructieve relatie tussen bedrijfsleven en overheid van wezenlijk belang voor investeringen. Hoewel

BOX 3

Een voorbeeld is de dialoog tussen Unilever en de Nederlandse overheid, die heeft bijgedragen aan wederzijds vertrouwen en begrip. Dit speelde een rol in Unilevers beslissing om het hoofdkantoor van de ijsdivisie in Nederland te vestigen, in plaats van een ander land.

BOX 4

In het Verenigd Koninkrijk bestaan wederkerige detacheringstrajecten, waarbij tijdelijke uitwisselingen plaatsvinden van personeel tussen overheidsdepartementen en het bedrijfsleven. Deelnemers benadrukken de waardevolle inzichten die zij opdoen in uiteenlopende processen en organisatiestructuren, evenals de opbouw van sterke professionele netwerken.

vertrouwen een immaterieel begrip is, draagt het versterken ervan in belangrijke mate bij aan een gunstiger investeringsklimaat. Wederzijds vertrouwen kan worden bevorderd door het verbeteren van het onderling sentiment, het vieren van successen en het stimuleren van wederzijds leren tussen publieke en private partijen.

Verbeter het sentiment

Negatief sentiment legt op dit moment druk op de relatie tussen overheid en bedrijfsleven. Omdat sentiment een belangrijke voorbode is van publieke opinie en beleidswijziging, speelt het ook een cruciale rol bij investeringsbeslissingen. Waardevolle samenwerkingen kunnen ontstaan wanneer publieke en private partijen gezamenlijk streven naar een positievere dynamiek. Proactieve inspanningen van zowel de overheid als het bedrijfsleven om de dialoog te verbreden en het overleg aan te gaan, kunnen het sentiment verbeteren en bijdragen aan wederzijds vertrouwen. Dit vertrouwen kan op zijn beurt van grote invloed zijn op de vraag of multinationale ondernemingen ervoor kiezen om hun activiteiten in Nederland uit te breiden of hier te vestigen (BOX 3).

Vier successen

Nederland is de thuisbasis van toonaangevende innovatieve bedrijven en bloeiende ecosystemen. Toch worden deze successen nauwelijks actief uitgedragen of gevierd, terwijl ondernemingen in andere Europese landen daarin veel zichtbaarder zijn. Het bedrijfsleven zou beter kunnen laten zien welke bijdrage het levert aan werkgelegenheid, innovatie en een sterke economie. Dit kan de weg vrijmaken voor meer publieke waardering en een groter vertrouwen van investeerders. Daarvoor is wel een cultuuromslag nodig, waarbij bedrijven zich zichtbaarder, zelfverzekerder en pro-actiever zullen moeten opstellen in het uitdragen van positieve boodschappen naar het bredere publiek.

Stimuleer wederzijds leren

Het versterken van wederzijds leren tussen publieke en private sectoren draagt bij aan meer wederzijds begrip en vertrouwen. Een internationaal bewezen aanpak om dit te realiseren zijn publiek-private uitwisselingsprogramma's, waarbij medewerkers tijdelijk overstappen tussen organisaties. Dergelijke programma's maken tweezijdige kennisuitwisseling mogelijk en geven individuen en organisaties diepere inzichten in elkaars prioriteiten en besluitvormingsprocessen. Daarnaast bevorderen ze een gedeeld begrip van gezamenlijke vraagstukken. De implementatie van dit soort programma's vereist lef en betrokkenheid op alle niveaus, evenals duidelijke waarborgen om belangenverstrengeling te voorkomen en transparantie te waarborgen. (BOX 4)

5 - Versterk EU-afstemming en trans-Atlantische banden

Neem een leidende rol in de Europese integratie

De Europese Unie heeft zich de afgelopen decennia bewezen als een fundament onder de Nederlandse ontwikkeling en groei. Als open economie die sterk afhankelijk is van wereldhandel, heeft Nederland aanzienlijk geprofiteerd van Europese integratie. Het land speelt al jaren een sleutelrol in Europese besluitvorming en geldt als een van de invloedrijkste kleinere lidstaten binnen de EU. Toch zijn opeenvolgende Nederlandse regeringen de afgelopen jaren terughoudend geweest ten aanzien van verdere Europese integratie. Deze houding staat haaks op het groeiende besef dat economische, maatschappelijke en technologische uitdagingen grensoverschrijdend zijn en gezamenlijk moeten worden aangepakt. Bovendien zorgt de veranderende geopolitieke context ervoor dat versterking en vereenvoudiging van de interne markt urgenter is dan ooit. Nederland kan zijn concurrentiekracht alleen waarborgen door proactief het voortouw te nemen in de Europese beleidsagenda. De routes om dit te realiseren zijn al geformuleerd in een aantal sleutelinitiatieven, zoals het Draghi-rapport, het Letta-rapport, het *Competitiveness Compass* van de Europese Commissie en de *Clean Industrial Deal*. Deze initiatieven richten zich onder andere op het vereenvoudigen van regelgeving, het versterken van industriële concurrentiekracht en innovatie, en het realiseren van open strategische autonomie.

Zorg voor een gelijk speelveld

Het is ook essentieel dat Nederlandse bedrijven kunnen concurreren op gelijke voorwaarden met ondernemingen in andere EU-lidstaten. Op dit moment wijkt het Nederlandse beleid regelmatig af van Europese normen, bijvoorbeeld door het toevoegen van extra nationale eisen aan EU-richtlijnen (*gold-plating*), of door binnenlands beleid te voeren dat verschilt van regelgeving in andere lidstaten. Deze verschillen verstoren het gelijke speelveld binnen de EU, verzwakken de industriële waardeketens en maken Nederland minder aantrekkelijk voor grootschalige investeringen (BOX 5). Om die reden moet de Nederlandse overheid prioriteit geven aan het aanpakken van de impact van zulke verschillen op concurrentievermogen en investeringen. Hoewel het huidige coalitieakkoord toezegt geen nieuwe nationale aanvullingen meer op EU-beleid te maken en bestaande gevallen tegen het licht te houden, is er tot dusver weinig voortgang geboekt op dit vlak.

Bouw voort op de trans-Atlantische relatie

De Amerikaans-Nederlandse economische relatie is gebouwd op solide fundamenten. Nog altijd leveren Amerikaanse bedrijven een aanzienlijke bijdrage aan de Nederlandse economie, in de rol van investeerder, werkgever en technologische partner. Zij blijven een drijvende kracht achter innovatie en samenwerking met Nederlandse partijen. Deze relatie speelt een sleutelrol bij het aanpakken van strategische uitdagingen, met name op technologische terreinen waar Nederland en Europa geconfronteerd worden met toenemende concurrentiedruk. Een recent voorbeeld is het overleg dat de Nederlandse overheid begin 2025 voerde met Nvidia en AMD over de ontwikkeling van een AI-faciliteit in Nederland. Dit onderstreept de cruciale rol van Amerikaanse technologiebedrijven kunnen spelen in het versterken van de digitale infrastructuur van Nederland en Europa. Terwijl Nederland en Europa werken aan grotere economische autonomie en weerbaarheid, blijven Amerikaanse bedrijven betrouwbare partners, die opereren binnen het EU- en Nederlandse regelgevingskader en bereid zijn samen te werken aan gedeelde vraagstukken.

BOX 5 - VOORBEELDEN VAN NATIONALE VERSCHILLEN*

- De Nederlandse CO₂-heffing bovenop het Europese Emissiehandelssysteem (ETS) zorgt voor extra kosten voor Nederlandse bedrijven ten opzichte van hun Europese concurrenten.
- De Nationale Circulaire Plastic Norm (NCPN) verplicht producenten om vanaf 2027 gerecycled plastic te gebruiken in de productie – drie jaar eerder dan de EU-verplichting onder de PPWR in 2030. Dit leidt tot extra nalevingskosten voor Nederlandse bedrijven en vergroot het risico dat productie naar het buitenland wordt verplaatst.
- De groeiende verschillen in energieprijzen ten opzichte van EU-lidstaten zoals Frankrijk, België en Duitsland vormen een toenemende zorg. De prijzen zijn in Nederland hoger door de afgebouwde indirecte kostencompensatie (IKC), verminderde volumekortingen (VCR) en gestegen netwerkkosten. Dit schaadt de concurrentiepositie van Nederlandse industriële bedrijven ten opzichte van hun Europese tegenhangers.

*Op het moment van schrijven van dit rapport heeft de Nederlandse overheid voorgesteld om de Nederlandse CO₂-heffing uit te stellen en de hoge energieprijzen te compenseren.

Daarnaast kunnen de Amerikaans-Nederlandse relaties worden verdiept door intensievere samenwerking op zowel federaal als op staats- en lokaal niveau, waardoor ruimte ontstaat voor dynamischere en wendbaardere samenwerking. Zo blijft Nederland zijn betrokkenheid versterken via meerdere economische missies naar Amerikaanse staten en via een in januari 2025 samenwerkingsovereenkomst met Arizona op het gebied van halfgeleidertechnologie. Het ondersteunen van deze economische relaties en investeringen zal bijdragen aan economische groei, technologische leiderschap en weerbare toeleveringsketens. Langdurige steun voor trans-Atlantische samenwerking en investeringen stelt Nederland in staat om zijn groeipotentieel te benutten, technologische voorsprong op te bouwen en de veerkracht van *supply chains* te versterken.

CONCLUSIE

Buitenlandse investeringen (FDI) zijn jarenlang een drijvende kracht achter het economische succes van Nederland geweest. Hoewel het land nog steeds een aanzienlijk aandeel in de Europese FDI-voorraad bezit, is de aantrekkelijkheid voor buitenlandse investeerders afgenomen door verslechterende economische fundamenteën. Om een veerkrachtige en concurrerende economie in stand te houden, moet Nederland daadkrachtig optreden. Dat vereist het blijven vormgeven van samenhangende economische strategieën, het ondersteunen daarvan met sterke economische fundamenteën, betrouwbare toezeggingen voor de lange termijn, het versterken van wederzijds vertrouwen, en het voortbouwen op internationale partnerschappen.

BRONNEN VAN GEPUBLICEERDE TEKST

BRONNEN	ONDERWERP	DETAILS / METHODEN / DEFINITIES
Leden AmCham Nederland	Divers	Interviews met leden over onderwerpen als de aantrekkelijkheid van Nederland voor investeringen, het R&D- en innovatieklimaat, kernuitdagingen en mogelijke oplossingen voor onderliggende oorzaken
CBS	Divers	Cijfers over o.a. werkloosheid, multinationale ondernemingen, expats, Amerikaanse bedrijven in Nederland, arbeidsmarktkrapte, productie in de chemische industrie
CPB	Trans-Atlantische relatie	Rapport over 'Effect van Amerikaanse invoertarieven op de Nederlandse en Europese economie'
ECB	Productiviteit, BBP-groei	Arbeidsproductiviteit per gewerkt uur, geïndexeerd op 100 in Q1 2015; BBP-groei eurozone, prognose voor 2025
Europese Commissie	Divers	European Innovation Scoreboard 2024; The cost of economic policy uncertainty; Draghi-rapport; Letta-rapport; Competitiveness Compass
Eurostat	R&D-uitgaven	R&D-uitgaven als percentage van het BBP van een land
E-Bridge	Energie prijsverschillen	Rapport 'Electricity cost assessment for large industry in the Netherlands, Belgium, Germany and France' in opdracht van het Ministerie van EZK
IMD	Concurrentiekracht	IMD World Competitiveness Ranking 2018–2024; ranglijst op basis van diverse aspecten van economisch concurrentievermogen
IMF	BBP / BBP per hoofd, Export	BBP per hoofd van de bevolking, lopende prijzen in USD (2024); export per land (FOB) ten opzichte van het totale BBP
OECD	FDI instroom en voorraad, PISA-scores	FDI-instromen zijn gelijk aan transacties die de investeringen van buitenlandse investeerders in ondernemingen gevestigd in de rapporterende economie vergroten, minus de transacties die deze investeringen verminderen. Dit omvat bijvoorbeeld grensoverschrijdende fusies en overnames (M&A) en interne leningen tussen een moederbedrijf en een dochteronderneming
Numbeo	Quality of Life	Numbeo quality of life index per land, op basis van o.a. veiligheid, gezondheidszorg, kosten van levensonderhoud; Nederland staat tweede in 2024 en 2025
Rijksoverheid	Divers	Diverse rapporten en artikelen over o.a. Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid, Nationale Technologiestrategie, Nationaal Groeifonds, Unilever dialogen, Kamerbrieven
U.S. Bureau of Labor Statistics	Productiviteit	Arbeidsproductiviteit per gewerkt uur, geïndexeerd op 100 in Q1 2015
VEMW	Basisindustrie	Rapport 'De Sociaaleconomische Impact van 6 Sektoren binnen de Basisindustrie'
Divers literatuur onderzoek	Divers	Nieuwsartikelen en publieke statements van verschillende bronnen, o.a. NRC, Reuters, Politico, TNO, VNCI

EEN SELECTIE VAN ONZE LEDEN

De Amerikaanse Kamer van Koophandel in Nederland (AmCham) is het leidende platform voor Amerikaans bedrijven in Nederland. De achterban van AmCham bestaat uit ongeveer 350 organisaties – Amerikaanse, maar ook Nederlandse en internationale bedrijven die betrokken zijn bij en investeren in de trans-Atlantische economie.

AMERICAN CHAMBER OF COMMERCE IN THE NETHERLANDS

+31 (0)20 7951840 | office@amcham.nl | www.amcham.nl